

Posvećeno stradalniku fra Nenadu Peharu

Uspavanka mrtvom prijatelju bez groba

Tako smo kratko vrijeme zajedno živjeli, postali smo pravi prijatelji – a on nije imao neprijatelja. Bio je ponizan i nenametljiv, čime je osvajao sve koje je u životu susretao. Fra Nenad je bio nježna pjesnička duša, prožeta kršćanskim naziranjem na svijet u sebi i oko sebe. Kao da se odsjev njegova života nalazi u stihovima Maka Dizdara, koji u pjesmi "Radimlja" nadahnuto piše: "On slovom svojim krči pute i put otvori Zori". I fra Nenad je uistinu "krčio putove" dobrote u srcima zaraženim zloćom. Upravo zbog toga neshvatljivo je njegovo smaknuće 14. veljače 1945. i bacanje u hladne valove Neretve.

Fra Nenad, krštenim imenom Josip, rođen je 7. svibnja 1910. godine u Stubici, u predgrađu Čapljine, smještenoj u donjem toku rijeke Trebižata. Na dogledu je vodopada Kravica, jedinstvenog kraškog fenomena koji svojim pjenušavim sapunicama s visokih i bučnih slapova oduševljava turiste i pjeva istu zanosnu rapsodiju prohujalih stoljeća. Ova izvanredna prirodna scena nadahnjivala je mladog fra Nenada u njegovim pjesničkim izljevima i stalno ga vraćala na opčarane uzvisine rodnoga kraja. Tu upečaljivu

viziju ponio je 1924. godine u sjemenišne klupe na Široki Brijeg, kamo je otišao u nesnosnim vremenima beogradske diktature, kada su srpsko-crnogorski žandari u našoj domovini gušili svaku slobodu.

U odrasloj dobi stupio je u novicijat (3. kolovoza 1930.) na Humcu kod Ljubuškoga i tu u godini dana kušnje izgrađivao i učvršćivao svoje zvanje i nadahnjivao se objavljenom Riječi poput prvih učenika Asiškog Siromaha u Porcijunkuli. Svoje životno poslanje nastavio je produbljivati na uzvisinama Širokog Brijega i u prodolu Neretve, u Mostaru, gdje je usavršavao svoju duhovnu fizionomiju posvetivši se bogoslovnim naukama sve do ređenja za svećenika 14. lipnja 1936. u Kotoru. Tada je, nadahnut Duhom, dizao oči prema nebu da vidi Boga i spuštao srce prema čovjeku bijedniku na zemlji. U mozaiku hercegovačkih franjevačkih mučenika fra Nenad Pehar zauzima posebno mjesto na ljestvici ljudske dobrote i stečene svetosti.

Fra Nenad je u Mostaru, uz bogoslovne nauke, razvio i svoje pjesničko umijeće objavljujući svoje pripovijesti i pjesme u *Kršćanskoj*

obitelji i u bogoslovnom almanahu *Stopama otaca*. Svih pet brojeva toga almanaha donosi njegove uspješne književne priloge. U četvrtom godištu almanaha (1937./38., 73. str.) u pjesmi "Sunčano jutro" naslućuje da mu je životna staza "bujicama čudnim posuta". U tim stihovima prelistao je svoj život i plodove uma darovao onima s kojima je dijelio gorke časove svoga hrvatstva i bogata zemaljskog putovanja. Njegove pjesme vjerskog sadržaja podsjećaju na lirske izljeve Đure Sudete i Jeronima Kornera, njegovih suvremenika i rano preminulih hrvatskih pjesnika.

Zapriječen predratnim zbivanjima i vremenskim okolnostima, fra Nenad nije mogao nastaviti svoje studije u inozemstvu, kao što su hercegovački franjevački bogoslovi u običnim prilikama činili. Ali je nakon vojnog novačenja u Beogradu i kratkog pastoralnog rada u Konjicu pošao u Zagreb da na tamošnjem sveučilištu studira hrvatsku književnost i osposobi se za profesora na franjevačkoj klasičnoj gimnaziji na Širokom Brijegu. Na Filozofskom fakultetu toga sveučilišta položio je 1943. godine profesorski ispit i

povratio se u Hercegovinu da u jesen iste godine otpočne svoju novu karijeru. U kratkom profesorskom razdoblju (1943. – 1945.) ostavio je biljeg vrsna profesora koji je svojom dobrotom osvajao učenike. Pretakao je svoju dobrotu u povjerenu mu mladost i s njom vodio dijalog, kao nekada neumrli fra Didak Buntić. Time je uveo nove metode poduke u odnos profesora i učenika. Ali sljedbenici Karla Marxa skratili su mu životno djelovanje i, vezana žicom, bacili ga u Neretvu.

Pravda je umrla u predgrađu Mostara, na Čekrku, i usnula u hladnim vodama Neretve. Ali ona će ponovno oživjeti, kao feniks, kada se "potresu nebesa" i Sin se Čovječji pojavi na ročištu pravde. Mučenici će tada zasjati pobjedom prolivene krvi, a razbojnici, poput biblijskog bogataša, uzalud čeznuti za nedostizivim mirom.

Božji su sudovi neporočni i njegova pravda ne može umrijeti.

dr. fra Častimir Majić

Dvije obljetnice fra Pave Šimovića (1877. – 1947.)

Dana 10. listopada 2007. navršilo se 130 godina od rođenja, a 20. srpnja 60 godina od smrti fra Pave Šimovića, rodnom iz Zvirovića kod Ljubuškog.

Fra Pavo je za svećenika zaređen 25. ožujka 1900., a nakon toga pastoralno je djelovao najprije kao kapelan a potom i kao župnik u više župa te kao gvardijan i dekan na Humcu. Svršetak rata dočekao je u Zagrebu, gdje je od 1943. bio na liječenju. Sreća mu je bila naklonjena i komunisti ga nisu zatekli u Hercegovini, gdje su u to vrijeme pobili brojnu njegovu subraću. Međutim i u Zagrebu je stalno živio u strahu. Svaki je tren očekivao uhićenje i protjerivanje u rodni kraj pa onda i ono najgore: da ga "proguta" mrkla noć! Do danas nisam uspio saznati gdje je fra Pavo boravio pošto su komunisti oduzeli kuću hercegovačkih franjevacu u Zagrebu, u kojoj se nalazio. No u konačnici je jedno sigurno – da su te okolnosti ubrzale njegovu smrt. Preminuo je na Ilindan (20. srpnja) 1947. u samostanu hrvatske provincije u Samoboru, gdje je toga dana pomagao ostalim franjevcima u pastoralnim obvezama vezanim za proslavu sv. Ilije. Čini se ipak da fra Pavo nije boravio u Samoboru, nego da je tu došao na ispomoc iz Zagreba.

Fra Pavo je u sjećanju puka u župama gdje je pastoralno djelovao ostao kao veliki župnik, a

osobito kao uspješan graditelj. Bio je dakle i dobar pastir, ali i velik graditelj u vremenima teškog siromaštva u Hercegovini. Gradio je za vjerni puk kako sakralne tako i društvene objekte, koji će biti korisni ljudima: crkve, škole, župne kuće, vodovode, pa i ceste. Tako je za vrijeme župnikovanja u Vitini (1905. – 1916.) sagradio župnu crkvu. U Kongori je kao župnik (1922. – 1932.) sagradio crkvu, pučku školu, župnu kuću iznova (nakon požara), doveo vodovod s planine Liba do župne kuće.

S istom je djelatnošću nastavio i u župi Posušju (1932. – 1943.). Tu je sa svojim siromašnim ali revnosnim pukom sagradio dojmljivu "kapelu" (župnu kuću). Ta je zgrada do danas ostala jedna od viđenijih zgrada u posuškom kraju. Simbolizira fra Pavinu graditeljsku veličinu, kojoj se treba diviti. Posebno su veličanstvene podrumske volte, izgrađene bez betona i armature, od posušskog kamena žestaca. Djelo je to od starine poznatih posuških klesara. Zgrada je uz to imala i značajnu, ako ne i presudnu, ulogu u postanku i opstanku nekadašnjeg posušskog kotara, kao i u razvoju samoga grada Posušja.

Kao vidovit svećenik fra Pavao je u Posušju, u ogradi iznad župne kuće, sagradio veliki spremnik za vodu sa slivnom plohom, odakle je voda prirodnim padom dovedena u župnu kuću, kao i na četiri najfrekventnije točke u mjestu, gdje su

bile postavljene slavine. Taj je fra Pavin pothvat bio prethodnica današnjem posuškom vodovodu, koji još uvijek koristi fra Pavin spremnik, samo što je voda sada dovedena iz akumulacijskog jezera u Tribistovu. K tome je fra Pavo, skupa s rakitskim župnikom fra Jurom Zlopašom, poticao i podupirao probijanje i gradnju ceste od Posušja do Rakitna, o kojoj je rakitski čovjek od davnine sanjao. Fra Pavo je bio djelatna i na kulturno-umjetničkom području. Bio je djelatna u podružnici HKD-a "Napredak" u Posušju kao i u "Napretkovoju" čitaonici "Radovan"; podupirao je opismenjavanje posušškoga nepismenog puka, upućivao seljane da unapređuju voćarstvo i povrtlarstvo.

Nakana mi je ovim kratkim tekstom potaknuti društvenu i crkvenu zajednicu u Posušju da se u ime zahvalnosti *oznamenjuje ime fra Pave Šimovića* za sve ono što je učinio za posuški kraj, a učinio je uistinu mnogo. Čini mi se da bi za to najprikladniji bio prostor između stare crkve, kapele i ulice koja vodi prema Jukićima, da se taj prostor imenuje Trgom fra Pave Šimovića te da se postavi njegova bista ispred ulaza u kapelu. To sam već i ranije predlagao (u tekstu "Veliki graditelj fra Pavo Šimović. O 50. obljetnici njegove smrti", *Kršni zavijaj*, br. 29/1996.), ali dosad nije ništa učinjeno. Krajnje je vrijeme da se to učini, kao i da se ureže njegovo ime na franjevačkoj grobnici na groblju u Samoboru, gdje je pokopan.

Josip Jozo Suton